

DOI: <https://doi.org/10.18372/2412-2157.1.21207>

УДК 101:327:355.01:316.32(045)

ОМНІЦИД ЯК ІДЕЯ ТА «ПОНАДЗАВДАННЯ» РОСІЇ У ВІЙНІ ПРОТИ УКРАЇНИ: ФІЛОСОФСЬКА ВІЗІЯ

Сергій Костючков¹Тетяна Швець²¹Херсонський державний університет
kossor.63@ukr.net | <https://orcid.org/0000-0003-1708-643X>²Херсонський державний університет |
turchanova@ksu.ks.ua | <https://orcid.org/0000-0002-1796-3474>

Анотація: Здійснено філософський аналіз війни російської федерації проти України крізь призму поняття «омніцид». Розглянуто, яким чином у сучасній війні проявляються різні форми руйнування, зокрема екоцид, урбіцид, лінгвіцид і культурицид, та обґрунтовано можливість їх інтерпретації як взаємопов'язаних складових єдиної логіки насильства. Показано, що такі практики виходять за межі досягнення конкретних воєнно-політичних цілей і спрямовані на підриє природних, соціальних і культурних умов існування. У цьому контексті поняття «омніцид» використовується як аналітичний інструмент для осмислення військової агресії як комплексного процесу руйнування. Також розглянуто інтерпретацію омніциду як ідеї та «понадзавдання», що відображає логіку радикалізації цілей війни. Зроблено висновок, що застосування поняття «омніцид» дозволяє розширити філософське розуміння сучасних форм військової агресії.

Ключові слова: омніцид, метафізичний виклик, війна, екоцид, культурицид, лінгвіцид, урбіцид, дегуманізація, агресія, глобальні загрози.

Вступ

Ідеї омніцида та його складових у контексті російської агресії проти України поки ще не набули детального та всебічного аналізу в наукових розвідках профільних фахівців. Реалії сучасності дають широкі можливості для застосування методів філософського аналізу (герменевтика, етичний аналіз, критична теорія, системно-структурний метод, феноменологія тощо), а також пропонують міждисциплінарні підходи, пов'язані контекстуально з соціологією, політологією, культурологією, етикою війни тощо. Потребує розв'язання проблема того, як саме ідея омніциду поєднується з сучасними формами ведення війни. Вперше поняття «омніцид» (від лат. omni – все і caedo – вбивати) було впроваджено в науковий обіг Дж. Сомервіллем у другій половині 1970-х років для позначення знищення всього живого (Somerville 1975). Філософське осмислення феномену омніциду передбачає не тільки констатацію факту наявності комплексу причин, що активують / активізують дане явище, але й експлікацію фундаментальних засад, сутнісних зв'язків і відносин, а також артикуляцію вихідних причин і встановлення узагальнюючих закономірностей.

Мета та завдання дослідження

Мета статті полягає у філософській концептуалізації омніциду як практики тотального знищення природного та соціокультурного середовища в контексті війни росії проти України.

Методологія дослідження

Теоретико-методологічну базу статті склали філософські та загальнонаукові методи дослідження. Феноменологічний метод дає можливість описати процес трансформації уявлень про буття і небуття, відчуття фінальності часу тощо під впливом загрози омніциду. Порівняльний метод дозволяє розглянути різні дефініції досліджуваних об'єктів, явищ, процесів і порівняти їх із метою більш глибокого розкриття заявленої дослідницької теми. Етимологічний аналіз дає можливість прояснити генезу термінів «омніцид», «екоцид», «урбіцид» та інших. Семантичний метод відкриває

шлях до розуміння між конкретним поняттям (словом) і тим, що воно символізує в конкретному контексті. Рефлексивний метод дозволяє аналітично осмислити власні переживання, емоційні стани, думки й висновки, пов'язані з подіями російсько-української війни.

Результати дослідження

В сучасних умовах значно зріс деструктивний потенціал війни, а усвідомлення цього факту світовою спільнотою виявило необхідність розглядати війну як безпосередню загрозу подальшому розвитку глобального соціуму. Війни щодалі перестають мати характер локальних мілітарних конфліктів на полі бою – війни глобалізуються, охоплюють усі сфери життя суспільства, все частіше набувають ознак омніциду як цілеспрямованого «знищення всього». На нашу думку, «...переважна кількість сучасних соціально-політичних конфліктів, зокрема збройних, постають як новий системоутворюючий фактор міжнародних відносин в умовах глобальної турбулентності. І це при тому, що глобалізаційні процеси сучасного світу передбачають встановлення єдиних усепроникаючих зв'язків існуючого світооблаштування, які охоплюють панівні сфери світової співпраці: політику, економіку, інформаційні технології, науку, культуру, освіту тощо. Саме так формується нова реальність – глобалізований світ, у якому кожен військовий конфлікт у соціально-політичному просторі постає свого роду імпульсом, що каталізує та стимулює процеси розвитку новітньої глобальної цивілізації» (Костючков 2017, 36).

У першій чверті ХХІ століття війна прийшла в Україну – претензії російської федерації до України, прояви яких набували з 2014 року драматичних обрисів загрозливої невідворотності, трансформувалися в повномасштабну російсько-українську війну, коли 24 лютого 2022 року росія почала неприховану збройну агресію проти суверенної України. Розпочалася повномасштабна війна з масованими бомбардуваннями, руйнуванням інфраструктури, захопленням та окупацією територій, численними жертвами як серед військовослужбовців, так і серед цивільного

населення. Для сучасної імперіалістичної росії геополітичним понадзавданням є прагнення до гегемонії, оскільки для підтримання статусу «понаддержави» перспективною, на переконання кремлівських керівників, є політика цілеспрямованої експансії з опорою на військову силу. У філософському сенсі розглядаємо «понадзавдання» (лат. *maxima negotia* – максимальна справа, дія) як сукупність дій, що виходять за межі рутини або асоціюються з певною метою вищого порядку. Деструктивне понадзавдання в даному контексті – це прагнення російської федерації виправдати агресію проти України так званою «вищою метою» або метафізичною місією, що виходить за межі загальнолюдської моралі й міжнародного права: *maxima negotia* набуває зловісних обрисів інструменту легітимації будь-якого насилля аж до формату омніциду. В такому розумінні поняття «понадзавдання» фіксує таку логіку війни, за якої руйнування «іншого» виходить за межі інструментального досягнення окремих результатів і набуває самостійного світоглядного значення. Агресивні дії російської федерації проти України стали потужним чинником впливу на українську політичну, економічну, культурну, військову та соціальну реальність: збройний конфлікт не тільки активізував регіональну нестабільність, він спровокував і загострив деструктивні фактори в розгортанні геополітичних процесів.

Це не війна за ресурси та розширення території, хоча ця складова також є важливою – стверджує американський дослідник Т. Снайдер; це жорстока ідеологічна колоніальна війна, геноцид українського народу, який рішуче обрав шлях розвитку, заснований на демократичних цінностях та інтеграції в спільноту європейських країн. «...скрізь, де українці повертають собі територію, вони рятують життя та відновлюють принцип, що люди мають право не бути підданими тортурам, депортації та вбивству» (Snyder 2023).

На нашу думку, причини війни РФ проти України ґрунтуються на політичних та геополітичних інтересах, економічних і військових стратегіях, амбіціях окремих політичних лідерів та чинниках менталітету. Онтологічною основою війни є історично сформована фундаментальна відмінність між духовним світом, рисами менталітету українців і росіян, що сформувалися під впливом певної культури з її етнічними, ціннісними та світоглядними координатами, а також під впливом ідеологій, що визначали особливості суспільно-політичного життя в різні історичні часи. Власне кажучи, завдяки усталеним у суспільній свідомості цінностям реалізуються та підсилюються або, навпаки, втрачають потужність духовні сили культури. Вказаний процес значно загострюється саме в часи тектонічних соціально-політичних реформацій, від результату яких залежить, без перебільшення, доля держави і всього народу. Ідеологія так званого «руського мира» та імперські амбіції РФ не приймають існування України як суверенної держави, яка обрала для себе самостійний вижачений тренд на європейську інтеграцію. Слід визнати, що для керівництва російської федерації

війна стала свого роду понадзавданням, в основу якого покладено сценарій імперського самоствердження через знищення «іншого». Така позиція корелює з гегелівською діалектикою пана та раба, де самоствердження однієї свідомості відбувається через заперечення іншої, а також із кантівською ідеєю про те, що використання іншого лише як засобу (а не мети) є підґрунтям радикального зла. У цьому сенсі війна РФ проти України постає не як інструментальний конфлікт, а як екзистенційне протистояння.

Ця логіка «знищення іншого» формує не лише онтологічне протистояння, а й конкретну психополітичну ситуацію тотальної загрози, яку точно описав Еліас Канетті у творі «Маса і влада»: «Загроза полягає в тому, що хтось там привласнив собі право когось убити. На боці, якого ця загроза стосується, під нею опиняється кожен, вона зрівнює всіх, бо спрямована проти кожного... Фізичне знищення, від якого досі захищало власне суспільство, тепер стало безпосередньо реальністю – і то через те, що людина належить саме до цього суспільства. Над усіма, хто залічує себе до певного народу, нависла однакова страшна загроза. Тисячі людей, кожній з яких окремо, але тієї самої миті сказано: «Ти повинен умерти» – об'єднують свої зусилля, щоб відвернути смертельну загрозу. Вони намагаються якнайскоріше залучити на свій бік усіх, хто також може опинитися під цією загрозою; вони згуртовуються якомога тісніше й підкоряються одній волі, щоб спільно діяти проти ворога» (Канетті 2001, 59).

Аналізуючи причини російсько-української війни, дослідник із США П. Мак Ларен вказує на те, що багато спостерігачів війни в Україні щиро вірять у те, що мають чітку та переконливу відповідь на питання, чому ведеться війна; що пояснює її та фундаменталізує онтологію насильства. А також хто виграє від подальшої пожежі, яка тягне за собою загрозливі соціально-політичні, етичні та екологічні наслідки, руйнівні для всього світу. Ця війна, підкреслює дослідник, «...являє собою фундаментальну екзистенційну кризу першого масштабу. Вона ставить під сумнів, ким ми є як люди, і які принципи керують нами в наших пошуках більш людського світу, де ми можемо виконувати своє онтологічне покликання стати більш повноцінними людьми» (McLaren 2022).

Філософське осмислення тотальної загрози та екзистенційної кризи безпосередньо виводить до аналізу конкретних практик знищення: екоциду, урбіциду та лінгвіциду. Особливого значення в зазначеному контексті набуває питання про те, яким чином війна спричиняє прояви цих феноменів. Сучасні дослідники, зокрема О. Гордійчук (Hordiichuk 2023), інтерпретують російсько-українську війну як зіткнення антагоністичних цивілізаційних проєктів: з одного боку – демократія, орієнтована на життя та розвиток; з іншого – тоталітаризм/авторитаризм, історично пов'язаний зі смертю та стагнацією. На відміну від підходів, що розглядають воєнні злочини як перелік ізольованих актів, поняття омніциду (лат. *omnis* – весь, *caedere* – вбивати) фіксує якісно інший рівень деструкції: це

не масова загибель як така, а знищення всього, що робить життя можливим і змістовним. Аналіз державної ідеології РФ засвідчує поступовий перехід від «електоральної автократії» до радикального месіанства, яке легітимізує війну як сакральну історичну місію. У такий спосіб російська політична верхівка формує дискурсивне середовище, де знищення ворога імперії набуває рис онтологічного акту. Це дозволяє зрозуміти філософію «понадзавдання» сучасної Росії: війна трансформується в єдиний сенс і трансісторичну мету існування держави, а її ідеологічна рамка зміщується від «захисту інтересів» до «знищення всього». У цьому сенсі війна проти України сприймається кремлівськими політиками не лише як засіб досягнення військово-політичних цілей, а як самоцінний процес, що вже призводить до проявів омніциду.

Проблема омніциду як сценарію можливого «завершення картини світу» входить у перелік найважливіших проблем соціальної філософії, політичної філософії, а також філософської антропології. Дискусії щодо омніциду вже вийшли за межі есхатологічної риторики часів «холодної війни» та щодалі надають вказаній проблематиці конкретних рис. Варто розрізнати процеси омніциду та анігіляції (лат. *nihil* – нічого), хоча по суті як перше, так і друге – це «знищення всього». Але анігіляція являє собою фундаментальний фізичний процес взаємознищення речовини й антиречовини з виділенням енергії, тобто, маса повністю переходить в енергію. Тоді як термін омніцид використовується зазвичай для опису глобальних загроз, пов'язаних із ядерними війнами, біологічними або геофізичними катастрофами та глобальними екологічними кризами, коли ймовірним постає знищення не лише соціуму, але й екосу, включаючи біоценози та антропоценози включно з агро- і техноценозами. Наявним, але поки що невизнаним у контексті омніциду є міжнародне зобов'язання зберігати подальше існування людства на планеті. Поняття «світу без нас» не лише відображає майбутнє, в якому автономія людства відносно світу буде радикально зменшена, але й таке майбутнє планети Земля, в якому відсутність вказаної автономії значно збільшує ризик омніциду.

Варто визнати, що поняття «омніцид» як практика тотального знищення всього живого та соціокультурного середовища в поєднанні з ідеєю «понадзавдання» росії у війні проти України відкриває принципово новий вимір філософського розуміння феномену агресії в сучасній інтерпретації. Це вже не тільки й не стільки військове чи політичне явище, але й метафізичний виклик людству: війна *per se* постає як проєкт знищення не тільки держави і суспільства, але й самої можливості існування культури певного народу / народів, підґрунтя для розвитку людяності, для національної ідентичності тощо. Є вагомим підставою стверджувати, що війна проти України є прикладом реалізації концепції омніциду – одночасного геноциду, урбіциду, екоциду і культурициду (зокрема, лінгвіциду), коли війна

знищує всі форми життя та різноманітні прояви культурного простору. М. Бутелл і А. Фрейберг-Інан характеризують омніцид як «підкатегорію» вимирання людства, за якої людська діяльність створює загрозу необхідним умовам існування та формує відповідний рівень ризику. Омніцидальні загрози, підкреслює дослідник, за визначенням є антропогенними, а отже, політично значущими. «Цими загрозами та загальним станом ризику, який вони становлять, можна керувати та мінімізувати шляхом колективних людських дій, і омніцид, таким чином, є політичним питанням і потенційним чинником занепокоєння політичних сил. Ризик омніциду виник безповоротно, як тільки людство перетнуло цей технологічний поріг» (Bouttell and Freyberg-Inan 2024, 9).

Слід зауважити, що омніцид поступово виходить за межі воєнного контексту, але війна залишається ключовим фактором і основною причиною реалізації цього процесу. Розуміння цього процесу є важливим для філософської візії омніциду, адже демонструє, як війна стає джерелом концептуальних фреймів для розуміння тотального руйнування і «знищення всього». Сучасні вітчизняні дослідники, аналізуючи прояви геноциду в контексті повномасштабної агресії РФ проти України, звертають увагу на використання мови дегуманізації та демонізації української нації. На їхню думку, справжньою метою кампанії «денацифікації» є знищення українців, яке, зокрема, реалізується через викорінення культурної спадщини. До таких практик належать: фальсифікація та привласнення історії України, знищення або вивезення музейних артефактів, придушення української мови. На думку авторів, концепція «денацифікації» була розроблена в Росії щонайменше за останні сто років і згодом інтегрована в стратегічний план так званої «спеціальної військової операції» (Azarov et al 2023). У межах даного дослідження омніцид розуміється як форма агресії, що спрямована не лише на фізичне знищення людей, соціальних та природних об'єктів, але на руйнування сукупних умов існування життя як такого, культури та загалом – сукупних умов суспільного порядку. Таким чином, деструктивна, контрпродуктивна синергія геноциду, екоциду, культурициду (зокрема, лінгвіциду) й урбіциду в умовах сучасної війни трансформує концепцію омніциду, демонструючи симбіотичну, конвергентну, синергетичну природу його компонентів.

Руйнування греблі Каховської гідроелектростанції 6 червня 2023 року оцінюється низкою міжнародних організацій як один із найбільш масштабних випадків екологічної шкоди в умовах сучасної війни. Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні зазначила, що підлив греблі спричинив масштабну повінь, наслідки якої матимуть довготривалий вплив на права людини, зокрема на доступ до води, охорону здоров'я та гідний рівень життя. Незалежна міжнародна комісія ООН з розслідування щодо України розпочала вивчення причин руйнування дамби та його впливу на цивільне населення, а Європейська комісія у співпраці з ООН брала

участь в оцінці потреб у зоні катастрофи. У правовому аналізі цей інцидент часто розглядається крізь призму статті 8(2)(b)(iv) Римського статуту Міжнародного кримінального суду, яка кваліфікує як військовий злочин умисне завдання широкої, довготривалої та серйозної шкоди природному середовищу, якщо вона є явно непропорційною очікуваній військовій перевазі. На думку дослідників, навмисна атака на дамбу може розглядатися як можливий випадок екоциду, оскільки завдана екосистемам шкода є значною та тривалою, тоді як потенційна військова вигода залишається невизначеною. Цей прецедент може мати важливе значення для подальшого розвитку міжнародно-правових підходів до кримінальної відповідальності за масштабне руйнування довкілля.

Маємо підстави погодитися з думкою українських дослідників (Гедьо і Іванюк 2025) відносно того, що політика Російської імперії з часів свого виникнення була і є спрямованою на руйнування пам'яток національних культур як засобу легітимізації власної присутності на захоплених територіях. Недоторканність культурної спадщини та повага до неї під час війни постає фундаментальним принципом гуманітарного права. Спроби привласнення росією у війні проти України захопленого простору шляхом запровадження власних норм, правил, практик, загалом трансформування виявів повсякденності можуть розглядатися як прояв колоніальної імперської політики та явище культурного геноциду. Польсько-американський юрист Р. Лемкін (Lemkin 2008) ще під час Другої світової війни виокремлював дві його фази: знищення національного зразка пригнобленої групи та нав'язування національного зразка окупанта. Також дослідник виокремив інструментальні компоненти геноциду: культурний, моральний, релігійний та мовний. Під вказані вище дії підпадають факти, які українці фіксували в хроніках окупованих ворогом міст, зокрема – Херсона. Автори статті були свідками злочинного вилучення з музеїв міста пам'яток світової та української культури (живописні полотна, скульптури, артефакти краєзнавчого музею, археологічні пам'ятки тощо). Окупанти встановили правила заборони на використання української мови не тільки в офіційному просторі, але й на рівні повсякденного спілкування. Репресії торкнулися багатьох представників політики, науки, освіти, медицини, культури, духовенства, всіх містян, які чинили спротив окупантам. Реальністю стали обмеження доступу громадян до освіти і медицини, регламентація наукової, культурної і творчої діяльності, пропаганда так званого «руського мира».

Варто визнати, що в умовах війни відбувається мілітаризація міського простору – саме місто, занурене в трагічні реалії військового протистояння, фактично функціонує як прифронтний урбаністичний організм, як об'єкт концентрованої резистентності, де цивільна і військова складові життя співіснують постійно та нерозривно. В процесі мілітаризації міського простору відбувається певна трансформація самого змісту

урбанізації як такої – набувають поширення такі модифікації поняття як «деурбанізація», «конфліктна урбаністика» та «урбіцид» (від лат. *urbs* – місто та *caedere* – вбивати). Відносно багатьох міст України в умовах війни (Херсон є одним із яскравих прикладів) урбіцид проявляється в: а) цілеспрямованому ураженні ворогом міста (житлова забудова, промислові об'єкти, транспортна інфраструктура, культурні, медичні та освітні заклади, рекреаційні зони тощо); б) руйнуванні міста як простору повсякденного життя цивільного населення, а не як об'єкта військових дій; в) спробі докорінного знищення української ідентичності міста, що повною мірою відчули на собі мешканці Херсона.

Обговорення

Проблеми війни та пов'язаних із нею процесів і явищ порушували в своїх наукових працях вітчизняні та зарубіжні автори. У книзі «Екоцид в Україні. Екологічна ціна війни Росії» сучасна дослідниця Дар'я Цимбалюк пропонує розгорнуту галерею прикладів екоциду в Україні. На сторінках твору змальовано світ багатьох живих істот та взаємовідносин між ними; тих істот, які постраждали або були знищені під впливом реалій російсько-української війни. Лейтмотивом книги Д. Цимбалюк є експлікація жорстокості та болю війни – авторка ставить багато питань, що стимулюють нові перспективи в дослідженнях феномену екоциду. Авторка, поєднуючи ретельний аналіз досліджуваного матеріалу з ґрунтовними висновками та узагальнюючими питаннями, резюмує, що «неможливо зрозуміти війну» та надати повну картину її наслідків або повністю зрозуміти, що означає пережити війну та її наслідки (Tymbalyuk 2025). Т. Снайдер характеризує російсько-українську війну як геноцид українського народу, який обрав шлях розвитку, заснований на демократичних цінностях та інтеграції в спільноту європейських країн (Snyder 2023). Е. Канетті аналізує війну як наслідок того, що хтось привласнює собі право знищувати інших, провокуючи прояви омніциду (Канетті 2001). П. Мак Ларен, аналізуючи причини російсько-української війни, вказує на те, що вона в своїх омніцидальних проявах пояснює та фундаменталізує онтологію насильства (McLaren 2022). Р. Лемкін присвятив свої дослідження проблематиці культурного геноциду (Lemkin 2008). Українська дослідниця О. Гордійчук розглядає російсько-українську війну як зіткнення контрадикторних цивілізаційних проєктів – демократії і тоталітаризму (авторитаризму) (Hordiichuk 2023). Війну росії проти України пропонують оцінювати як геноцид українського народу Д. Азаров, Д. Коваль, Г. Нуріджанян, В. Венгер (Azarov et al 2023).

Проблема омніциду та його складових, зокрема – урбіциду відносно населених пунктів Херсонщини знайшла відображення в попередніх публікаціях одного з авторів.

Висновки

У статті обґрунтовано, що сукупність проявів екоциду, урбіциду, культуроциду (зокрема,

лінгвіциду) в умовах сучасної війни може бути розглянута не як ізольовані явища, а як взаємопов'язані форми «знищення усього». Показано, що їх поєднання спрямоване на підриг природних, соціальних і культурних умов існування, що дає підстави для інтерпретації цих процесів у категоріях омніциду. Встановлено, що звернення до поняття «омніцид» дозволяє ширше окреслити характер сучасної військової агресії як багатовимірною процесу деструкції. В цьому контексті ідея «понадзавдання» може бути розглянута як інтерпретація тенденції до радикалізації цілей війни, за якої вона виходить за межі досягнення окремих воєнно-політичних результатів.

Подальші дослідження можуть значно розширити понятійний апарат філософії омніциду як сукупності наслідків війни, а також запропонувати нові наукові категорії для опису сучасних форм військової агресії. Необхідним є осмислення «понадзавдання» російської федерації як загрози не лише Україні, але й світовому порядку, що дозволить зрозуміти масштаби наявних і майбутніх викликів та виробити адекватні стратегії протидії державі-агресору.

Список літератури

- Гедьо А., Іванюк О. Культуроцид у контексті російської колонізації Криму: свідчення мандрівників першої половини XIX ст. *Український історичний журнал*. 2025. № 3 (582). С. 122–136. DOI: <https://doi.org/10.15407/uhj2025.03.122>.
- Канетті Е. Маса і влада [Пер. з нім.]. Київ : Видавничий дім «Альтернативи», 2001. 416 с.
- Костючков С. Застосування практики «дестабілізаційної змії» в умовах гібридної війни. *Українське суспільство в умовах війни: виклики сьогодення та перспективи миротворення* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 9 черв. 2017 р. Маріуполь, 2017. С. 35–39.
- Azarov D., Koval D., Nuridzhanian G., Venher V. Understanding Russia's Actions in Ukraine as the Crime of Genocide. *Journal of International Criminal Justice*. 2023. Vol. 21, Iss. 2. P. 233–264. DOI: <https://doi.org/10.1093/jicj/mqad018>.
- Bouttell M., Freyberg-Inan A. The ultimate political question? Realism and omnicide. *Critical Review of International Social and Political Philosophy*. 2024. Published online 16 Sep 2024. DOI: <https://doi.org/10.1080/13698230.2024.2402120>.
- Hordiichuk O. The Ideological and Ontological Causes of Russia's War on Ukraine. West versus East; Tyranny versus Democracy. *Ethics in Progress*. 2023. Vol. 14, No. 1. P. 4–23. DOI: <https://doi.org/10.14746/eip.2023.1.1>.
- Lemkin R. *Axis Rule in Occupied Europe: Laws of Occupation, Analysis of Government, Proposals for Redress*. Clark, NJ : The Lawbook Exchange, Ltd., 2008. 674 p. (Reprod. of the ed.: Washington, D.C. : Carnegie Endowment for International Peace, 1944).
- McLaren P. The Risks of Omnicide Escalate as War Intensifies in Ukraine. *Educational Faculty Articles and Research*. Chapman University Digital Commons. 2022. URL: https://digitalcommons.chapman.edu/education_articles/334/ (дата звернення: 02.03.2026).
- Snyder T. Why the World Needs a Ukrainian Victory. Timothy Snyder. Substack. 2023. URL: <https://snyder.substack.com/p/why-the-world-needs-ukrainian-victory> (дата звернення: 01.03.2026).
- Somerville J. *The Peace Revolution: Ethos and Social Process*. Westport, CT : Greenwood Press, 1975. 238 p.
- Tsymbalyuk D. *Ecocide in Ukraine: The Environmental Cost of Russia's War*. Cambridge : Polity, 2025. 188 p.

Serhii Kostyuchkov
Tetyana Shvets

OMNICIDE AS AN IDEA AND RUSSIA'S "SUPER-TASK" IN THE WAR AGAINST UKRAINE: A PHILOSOPHICAL VISION

Introduction. The article attempts to philosophically analyze the Russian Federation's war against Ukraine through the concept of "omnicide" (destruction of everything), as well as raising the question of the possibility of considering omnicide as an idea and "super-

12. Truth Hounds; Project Expedite Justice. *SUBMERGED: Study of the Destruction of the Kakhovka Dam and Its Impacts on Ecosystems, Agrarians, Other Civilians, and International Justice*. 2024. URL: <https://truth-hounds.org/en/cases/submerged-study-of-the-destruction-of-the-kakhovka-dam-and-its-impacts-on-ecosystems-agrarians-other-civilians-and-international-justice/> (дата звернення: 22.01.2026).

13. United Nations in Ukraine; Government of Ukraine. *Post-Disaster Needs Assessment: 2023 Kakhovka Dam Disaster, Ukraine*. 2023. 107 p. URL: <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2023-10/PDNA%20Final%20and%20Cleared%20-%2016Oct.pdf> (дата звернення: 22.01.2026).

References

- Hedio, Anna, and Oleh Ivaniuk. 2025. "Kulturotsyd u konteksti rosiiskoi kolonizatsii Krymu: svidchennia mandrivnykiv pershoi polovyny XIX st." ["Culturocide in the Context of Russian Colonization of Crimea: Testimonies of Travelers in the First Half of the 19th Century"]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal* 3 (582): 122–136. <https://doi.org/10.15407/uhj2025.03.122>.
- Canetti, Elias. 2001. *Masa i vlada* [Mass and Power]. Translated from German. Kyiv: Vydavnychiy dim «Alternatyvy».
- Kostyuchkov, Serhii. 2017. "Zastosuvannia praktyky «destabilizatsiinoi zmii» v umovakh hibrydnoi viiny" ["Application of the 'Destabilization Snake' Practice in the Context of Hybrid Warfare"]. In *Ukrainske suspilstvo v umovakh viiny: vyklyky sohodennia ta perspektyvy myrotvorennia* [Ukrainian Society in Wartime: Contemporary Challenges and Prospects for Peacebuilding]: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific-Practical Conference, Mariupol, June 9, 2017, 35–39. Mariupol.
- Azarov, Denys, Dmytro Koval, Gaiane Nuridzhanian, and Volodymyr Venher. 2023. "Understanding Russia's Actions in Ukraine as the Crime of Genocide." *Journal of International Criminal Justice* 21 (2): 233–264. <https://doi.org/10.1093/jicj/mqad018>.
- Bouttell, Max, and Annette Freyberg-Inan. 2024. "The Ultimate Political Question? Realism and Omnicide." *Critical Review of International Social and Political Philosophy*. Published online September 16, 2024. <https://doi.org/10.1080/13698230.2024.2402120>.
- Hordiichuk, Olha. 2023. "The Ideological and Ontological Causes of Russia's War on Ukraine. West versus East; Tyranny versus Democracy." *Ethics in Progress* 14 (1): 4–23. <https://doi.org/10.14746/eip.2023.1.1>.
- Lemkin, Raphael. 2008. *Axis Rule in Occupied Europe: Laws of Occupation, Analysis of Government, Proposals for Redress*. Clark, NJ: The Lawbook Exchange. Reprint of the 1944 edition, Washington, DC: Carnegie Endowment for International Peace.
- McLaren, Peter. 2022. "The Risks of Omnicide Escalate as War Intensifies in Ukraine." *Educational Faculty Articles and Research*. Chapman University Digital Commons. https://digitalcommons.chapman.edu/education_articles/334/.
- Snyder, Timothy. 2023. "Why the World Needs a Ukrainian Victory." *Timothy Snyder. Substack*. <https://snyder.substack.com/p/why-the-world-needs-ukrainian-victory>.
- Somerville, John. 1975. *The Peace Revolution: Ethos and Social Process*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Tsymbalyuk, Darya. 2025. *Ecocide in Ukraine: The Environmental Cost of Russia's War*. Cambridge: Polity.
- Truth Hounds and Project Expedite Justice. 2024. *SUBMERGED: Study of the Destruction of the Kakhovka Dam and Its Impacts on Ecosystems, Agrarians, Other Civilians, and International Justice*. <https://truth-hounds.org/en/cases/submerged-study-of-the-destruction-of-the-kakhovka-dam-and-its-impacts-on-ecosystems-agrarians-other-civilians-and-international-justice/>.
- United Nations in Ukraine and Government of Ukraine. 2023. *Post-Disaster Needs Assessment: 2023 Kakhovka Dam Disaster, Ukraine*. 107 p. <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2023-10/PDNA%20Final%20and%20Cleared%20-%2016Oct.pdf>.

task” of Russia in this war. **The aim and tasks.** The aim of the article is a philosophical vision of omnicide and its components as an idea and a primary task of Russia in the war against Ukraine. **Research methods.** The theoretical and methodological basis of the article consists of philosophical and general scientific research methods: the phenomenological method, the comparative method, etymological analysis makes it possible to clarify the genesis of the terms omnicide, ecocide, urbicide and others. The semantic method helps clarify the relationship between a specific concept (word) and what it symbolizes in a specific context. **Research results.** The article analyzes how various forms of destruction, in particular ecocide, urbicide, linguicide and culturicide, are manifested in modern war, and justifies the possibility of considering them as interconnected manifestations of a destructive process. It is shown that such practices go beyond the achievement of specific military-political goals and can be interpreted as those aimed at undermining the natural, social and cultural conditions of existence. In this context, the concept of “omnicide” allows us to more broadly outline the nature of the Russian Federation’s military aggression as a complex and multidimensional process of “destruction of everything” on the territory of Ukraine. **Discussion.** The problems of war and related processes and phenomena were addressed in the works of domestic and foreign scholars. The problem of omnicide and its components, in particular, urbicide in relation to the settlements of the Kherson region, was reflected in the previous publications of one of the authors. **Conclusions.** It is concluded that the concept of “omnicide,” understood as the practice of total destruction of nature and the socio-cultural environment, in combination with the idea of Russia’s “overarching task” in the war against Ukraine, opens a fundamentally new dimension for the philosophical understanding of military aggression. This perspective enables a reinterpretation of military aggression in its contemporary form.

Keywords: *omnicide, metaphysical challenge, war, ecocide, culturicide, linguicide, urbicide, dehumanization, aggression, global threats.*

Дата першого надходження: 02.02.2026.

Дата прийняття до друку: 31.03.2026.

Дата публікації: 28.05.2026

DOI: <https://doi.org/10.18372/2412-2157.1.21223>

УДК 1:001.8:316.77:070.1(045)

ТЕХНО-ЕПІСТЕМОЛОГІЯ В СУЧАСНІЙ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ НОВИХ МЕДІА

Вадим Слюсар

Державний університет «Житомирська політехніка»

vadmysl@gmail.com | <https://orcid.org/0000-0002-5593-0622>

Анотація. Статтю присвячено обґрунтуванню техно-епістемології як концептуальної основи філософського аналізу нових медіа в умовах цифрової трансформації. Розглядаються провідні підходи до розуміння техно-епістемології – від трактування технології як специфічного різновиду знання (К. Мітч, М. ван Ейк, Н. Х. Клакстон) до концепції техно-довіри (О. Фрейман) та технологізованої епістемології (М. Гетманські). Методологічну основу дослідження становлять порівняльний аналіз концепцій, соціально-епістемологічний підхід та модель порядку знань. Доводиться, що нові медіа є не нейтральними каналами передачі інформації, а конститутивними чинниками пізнавальних процесів, що трансформують критерії істинності й достовірності знання. Аналізуються алгоритмічна селекція, «платформізація» контенту та циклічний порядок знань як визначальні риси цифрового медіасередовища. Обґрунтовано, що техно-епістемологія може виступати рефлексивною методологією аналізу нових медіа, утримуючи нормативний вимір без повернення до наївного епістемологічного реалізму. Окреслено зв'язок техно-епістемологічного підходу з ширшою проблематикою філософії даних та інформації.

Ключові слова: техно-епістемологія, філософія науки, нові медіа, цифрова епоха, знання, філософія техніки, інформація, цифрова трансформація, медіареальність, достовірність знання, алгоритмічна селекція.

Вступ

Цифрова епоха, яка позначається радикальною трансформацією засобів виробництва, екстенсивним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, а відтак і зміною соціальної ролі науки, характеризується і зрушеннями у структурі наукового знання. Виробництво та поширення знань дедалі більше залежать від технологічного та інституційного аспектів наукової діяльності. Особливо це простежується впродовж останнього десятиліття у зв'язку з утвердженням у суспільному житті практики повсюдного інструментального застосування цифрових платформ, алгоритмічних систем та технологій «штучного інтелекту». Технологічні середовища трансформують знання, отримані суб'єктом пізнання, а з тотальним використанням технологій «штучного інтелекту» і, відповідно, великих мовних моделей, створюється реальність, в якій неперевірені знання, отримані на основі алгоритмів та великих баз даних, набувають статусу «правдивих», хоча абсолютно не відповідають істині, оскільки під час генерації не

мали достатньої кількості даних, чи алгоритм передбачає «вигадання» фактів за відсутності необхідної інформації. Нові медіа постають як великі бази даних у тлумаченні Роба Кітчана, оскільки інформація в них генерується та обробляється в режимі реального часу, причому вона генерується для всієї сукупності, а не лише для вибірки. У цьому контексті нові медіа змінюють архітектуру знання, створюючи своєрідне гібридне середовище, в якому відбувається проникнення суб'єкта пізнання в інформаційну мережу, де традиційні інструменти визначення критеріїв істинності, перевірки обґрунтованості стають неефективними. У цифрову епоху роль медіа полягає не лише у збереженні та ретрансляції інформації, а й у легітимізації «достовірності» в умовах її перманентної регенерації. За цих умов суб'єкт пізнання, який досліджує медіареальність, повинен взаємодіяти із технологічним середовищем, враховуючи стан інформаційного переважання, проявлення феномену постправди, алгоритмічність селекції, сумніваючись у достовірності отриманих знань. Зазначені